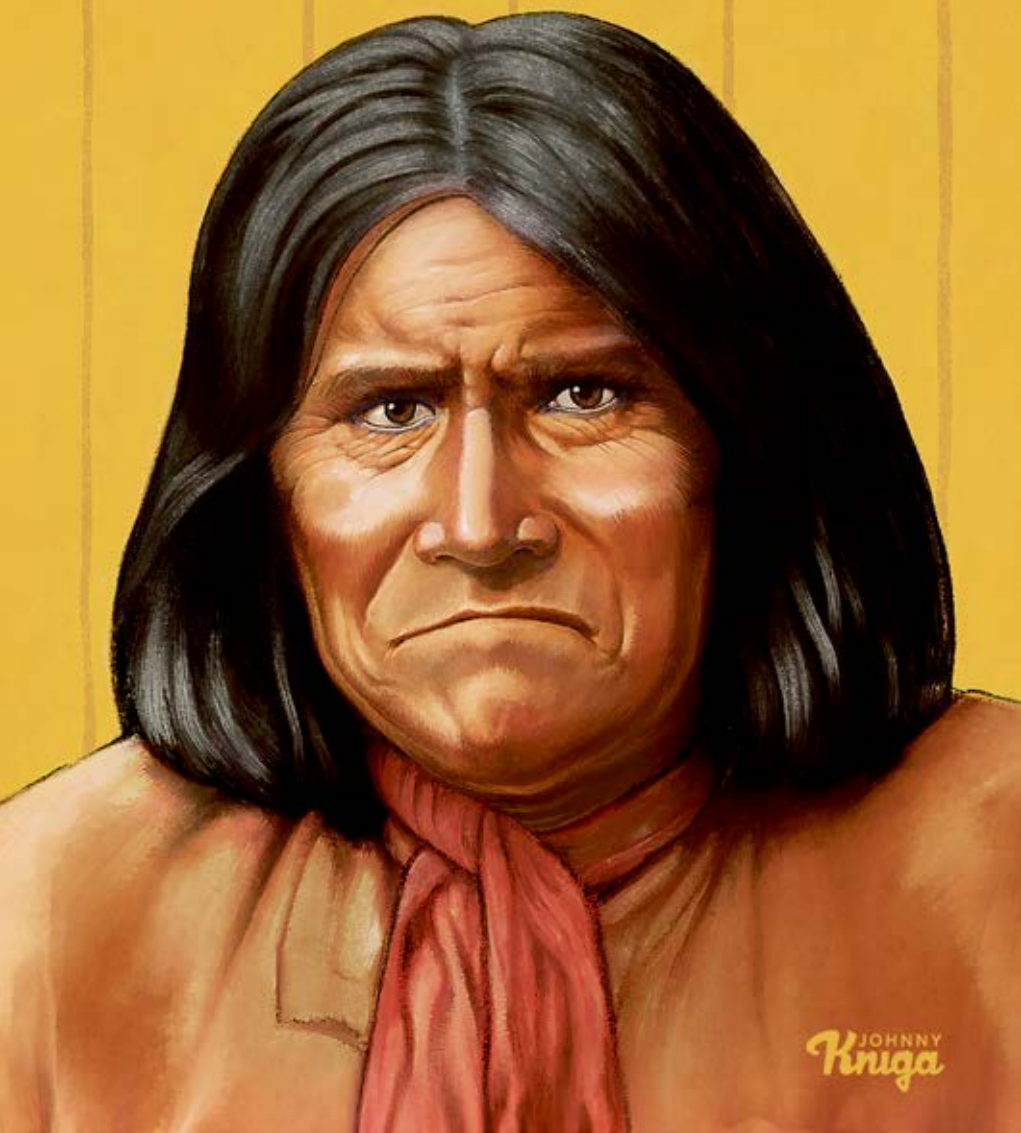

Seppo Lampela

GERONIMO

JOHNNY
Kniga

Seppo Lampela

GERONIMO

Johnny Kniga
Helsinki

Ensimmäinen painos

© Seppo Lampela ja Johnny Kniga 2025

Johnny Kniga

An imprint of Werner Söderström Ltd

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN: 978-951-0-46881-4

Painettu EU:ssa.

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@kniga.fi

17.5.1885

Heräsin.

Puukko painoi viillettä kaulaan, terä lasketti mahlaa pieluk-
selle.

Paino naulitsi paikalleen. Kynärpäät rinnalla ja henkitorvella
peukalo. Ääni kuiskasi alkoholia kasvoille.

En ymmärtänyt sanaakaan.

Koura repi korvasta ylös, mutta ei päästänyt seisomaan asti.
Kohta se repeäisi irti. Konttasin kivun perässä pitkin majan hiekka-
lattiaa.

Kuunvalo paljasti rääsyisen ihmisjoukon.

Kaikki intiaaneja.

Miehiä, naisia, lapsia.

Hiljaisuus seiso pimeässä.

Yllään ratsuväen käytöstä poistettuja takkeja. Miehet puuvilla-
housuissa, naiset risaisissa nahkapeitturin mekoissa. Alastomat
lapset nojasivat äitiensä reisiin.

Äänetön rivi ilmeettömiä kasvoja.

Tönäisy saattoi maahan. Yskin ja haukoin pölyistä ilmaa.

Se repi minut ranteesta pystyyn.

– *Dee 'ni ee!*

Naiset nostivat pienokaiset lanteilleen ja katosivat varjoihin.

Pöly ärsytti kurkkua. Joku töni selkään.

Kuiskaus kuulosti hiomapaperilta.

– Mene jo. Tapan sinut jos yskit vielä.

Nousin rinnettä, kitukasvuiset pensaat raapivat nilkkoja. Huo-
hotin. Kuolaava alahuuli tiputti tähtiä upottavaan hiekkaan.

Edellä kulkevat huusivat pimeään kuin linnut.

Taakse jäi San Carlosin reservaatti, kutsumanimeltään ”Helvetin eekkerit”. Sen asukkaita riivasivat hiekkamyrskyt, helle ja hyönteiset. Mikään siellä ei kasvanut ja metsästys oli kielletty.

Poljin hiekkaa pimeässä erämaassa humalaisen joukon seassa. Miehiä horjahteli eteenpäin ja päin toisiaan. Talloin kivistä ylämäkeä tiikerilauman keskellä.

Välillä minuun osui olkapää, välillä tönäistiin kämmenellä. Varjot vilahtivat ohi tai törmäsivät päin. Haukoin ilmaa. Suussa maistui rauta.

Puukko kyljessä käski juosta nopeammin.

Olisin voinut yöpyä Fort Apachen muurien suojissa.

Valitsin nukkua majassa Chiricahua-apassien reservaatin laidalla.

*

Miehet olivat jo menneet.

Kuljin kohti aamua naisten ja lasten mukana. Olin vapaa kääntymään takaisin, en kiinnostanut enää ketään.

Eksyksissä, janoinen ja loppuun ajettu. Ei voimia kävellä takaisin vaikka tietäisin reitin. Pysyttelin viimeisten naisten kintereillä. He kantoivat lapsia sylissä tai selkälautaan sidottuna. Kasvot eivät paljastaneet mitään.

Eivät ainakaan väsymystä.

Kaukana alamäessä porotus valaisi puoli taivaanrantaa täytävän maatilán. Suuret aitaukset nousivat kainaloihin asti lainehtivasta heinikosta.

Sieltä ei saisi enää apua.

Kuuma tuuli kuljetti kasvoille nautalaumojen mylvintää. Se pakokauhu ei sopinut pilvettömälle taivaalle. Kaksi hätäistä laukausta katkoi mylvintää ja sotahuutoja.

Kävelin keskelle käsittämätöntä sekasortoa.

Kalkkikivisen päärakennuksen pihamaalla makasi piika hame korvissa. Tyttö oli viilletty auki haaroista kaulaan. Vieressä lojui kaatunut maitoämpäri. Rutikuiva maa imi veren ja maidon purpuran sävyiksi.

Apassit riehuivat kiljuen pitkin maatilaa. Niitä täytyi olla ainakin sata.

Äidit vinssasivat pumppukaivosta lapsille vettä. Miehet juoksisivat sisään rakennuksiin, toiset tappoivat karjaa. Apassit roikkuivat sonnien kauloissa ja ahmivat valtimoista suihkuavaa verta. Naiset leikkasivat ruhoja viipaleiksi. Preerialla kiiri pakokauhuisen karjan mylvintä ja sotahuudot.

Päärakennuksen lautakuistilla retkotti kuollut vauva.

Nostin katseeni vainajasta, edessäni seisoj nuori soturi.

Poika kohotti puukon.

– Sinä et ole Apassi!

Hyppäsin huudon ja edestä kulkevan viillon tieltä taaksepäin.

– Kyllä minä sen tiedän!

Eteenpäin rynnistävä nuorukainen jähmettyi hetkeksi. Se riitti täyttämään hetken selityksellä.

– Olen intiaaniasiemies, huusin pysähtyneen veitsen yli.
– Joku teistä ryösti minut mukaansa!

Osoitin haavaa leuan alla. Paidankaulus oli veren tahrима.

Poika mietti hetken ja laski puukon. Kasvoilla vasta heränneen ilme.

– Olen kuullut sinusta. Olet Intiaani valkosilmien vaatteissa.

Pidin edelleen käsiä ylhäällä. Sana kiiri nopeasti.

– Kyllä. Minä olen juuri hän.

Tuskanhuudot hiljenivät yksi kerrallaan, ne antoivat tilaa aitauksessa pillastuneille hevosille.

Poika ei voinut olla viittätoista vanhempi. Laiha varsi ja terävät olkapäät. Veitsi kädessä käski minut mukaansa.

Hevosaitauksen edessä makasi eloton karjapaimen tyhjä katse suoraan kohti aamupäivän aurinkoa. Poika käänteli käsissään käytössä kulunutta makasiinikivääriä. Hevoset pärskivät ja vikuroivat, hyppivät pystyssä toisiaan päin ja päälle. Kohta joku niistä kuolisi toisen hevosen potkuun.

Aurinko nosti kangastuksia maisemaan, halusin istua alas. Aitaukselle kävelevät miehet kiilsivät punaisina kasvoista lantioon.

Hevonen! Minun oli päästävä pakoon!

Raotin porttia ja livahdin sekasorron täyttämään aitaukseen. Konit tungeksivat portille pyörein silmin, takajalat potkivat ja turvasta roiskui vaahto. Yhden vauhkoon kavioiden heilahti senttien päähän poskestani.

Pakenin ulos portista, käännähdin ympäri ja kompastuin pölyssä makaavaan karjakuskiin.

Isku tomuun tyhjensi keuhkot. Apassien nauru huusi hevosten paniikin päälle.

Äänekäs vislaus rauhoitti ratsut ja katkaisi ilon. Hevoset laskeutuivat takajaloiltaan. Hirnahtelu vaimeni päiden pudisteluun.

Aitaukselle astui pienikokoinen ja hattupäinen vanhus.

Teräksenharmaat hiukset kahdella palmikolla. Suu kuin kirveellä lyöty. Poskessa kaksi arpeutunutta luodinreikää. Ukko vilkaisu minua ja kääntyi puhumaan hevosille.

Kampesin itseni pystyyn.

Hevoset rauhoittuivat, jotkut kuopivat kaviolla hiekkaa. Pian ne olivat kuin mitään ei olisi tapahtunut. Eläimet kuljeksivat rauhallisesti päätään nyökyttellen.

Vanhus kääntyi kohti minua.

Silmäkuopista hehkuvissa laavakivissä paistoi pimeys.

– Sinä olet Intiaani valkosilmien vaatteissa.

Vilkuilin ympärilleni apassien keskellä.

– Minä olen intiaanasiamies!

Avokämmenen lyönti kirskahti hampaissa ja sai polven notkahtamaan alta. Rojahdin selälleni, vartalo pölläytti tomua ilmaan.

– Sinä olet panttivanki. Sinä olet sammakko ja käärme. Teidän kansanne tekee oviaukon katolle ja nostaa tikkaat ylös.

Kohotin takaraivon maasta ja päilyilin viljejä leuka rintakehässä kiinni.

– Missä sinun kunniasi on?

Ääni oli sama kuin öinen puukko kurkullani. Kohottauduin kyynärpäiden varaan. Ylemmäs en uskaltanut.

Hattupää laskeutui polvelle ja kumartui auringonpaisteen eteen.

– Neuvottelut valkosilmien kanssa alkavat ennemmin tai myöhemmin. Muuten tappaisin sinut tähän paikkaan.

*

Hoipuin nykiviä loikkia kädet sidottuina pitkään köyteen. Sen toista päätä kiskoi ratsun selässä istuva hattupää. Kompastelin huimauksesta, kavioiden nostattama pöly korvensi kurkkua.

Poika hölkkäsi vierelläni ja hyppi huvikseen pienten pensaiden yli.

Sadan apassin ja kymmenien ratsujen kulkue matkasi kohti tasangon takana lähestyvää vuoristoa, askel kerrallaan musta seinämä kasvoi auringonlaskun eteen. Kukaan ei päästänyt ääntäkään, hiekkaa tallovat kaviot oli kääritty kankaisiin.

Huohotin kuumaa ilmaa.

– Minä olen intiaanasiamies William Prescott! Esimieheni on aliluutnantti Britton Davis! Te rikotte sopimusta–

Köysi kiskaisi minut maahan, raahauduin mahallani matalassa pensaistossa.

Hevonen ei pysähtynyt.

Oksat ja kivet raapivat maha: Keskityin koukistamaan käsiä suojaksi ja polvia rintaan. Silti hiekka hieroutui kuoriutuvan ihon tilalle.

Lopulta huusin tuskasta.

Veto raukesi. Käperryin nyyhkyttämään ja yskimään. Kuuma hiekka söi valuvat kyynleet.

– Älä puhu, hattupää sanoi hevosen selästä.

Poika seiso ylläni vähämielisesti kihertäen.

Ymmärrys katkaisi itkun ja huohotuksen.

Pidätin hengitystä ja nielin pölyä. Tunnistin hattupään kuvat toimiston seinältä. Vieressä liuskojen mittainen selonteko tämän teoista.

Geronimo.

Nousin konttaamaan, yritin päästä ylös.

Apassi oli murhannut lukemattomia ihmisiä ja polttanut kokonaisia kyliä. Geronimo oli pitänyt toistuvasti koko Yhdysvaltain armeijaa pilkkanaan ja rajaseutua kauhun vallassa. Lehdistö vaati intiaania hirtettäväksi.

Vatsa veressä ja kädet köytettynä olin aivan helvetin samaa mieltä.

Ja nyt apassit tappoivat kaikki hevoset vuoren juurelle. Kymmenet ratsut voihkaisivat ja lysähtivät maahan. Verta suihkusi pimeään niiden kauloista.

Seurasin polvillani, kun pakolaiset leikkasivat jokaisesta hevosta parhaita paloja, suurin osa jäi mätänemään sijoilleen.

Ymmärsin.

Ruhot houkuttelevat raadonsyöjiä ja siten hidastavat jäljittäjiä. Niin opiston kouluttaja luokalle kertoi.

Työskentelin vasta toista viikkoa San Carlosin intiaanireservaatissa. En edes halunnut koko pestiä, tein sen puhtaasti kunnioituksesta isääni kohtaan.

Minun tuli tutustua juuriini, hän sanoi.

Tieteellinen kunnianhimo sai isäni ottamaan yhteyttä maan korkeimpiin elimiin ja värväämään joukkoihinsa ensimmäisen värillisen intiaaniasiamiehen.

Apassireservaattiin.

Kaupan päälle hän käski minut nukkumaan vartioidun kasarmin sijaan keskelle maailman vaarallisimpia ihmisiä.

Köysi kiskaisi minut liikkeelle.

KAKTUS KUKKII

Kaiken keskellä yksin

Sillä korkeudella kasvoivat vain männyt ja kivet. Miljoonat tähdet täplittivät tummansinisen taivaan. Niin monta valoa, eikä yhdelekään apua.

Kyyhötin selkä kiveä vasten, apassit huusivat aavalla tasanteella roihuavien nuotioiden ympärillä. Ilmassa tuoksui paistuva liha.

Oli selvää että piilopaikka oli usein käytetty. Maastossa lojui edellisten asukkaiden jälkeensä jättämää ryöstösaalista. Mätiä sipuleita ja puhki ruostunut kattila. Maahan kiinni homehtunut kukkamekko.

Jyrkän rinteen kiipeäminen oli uuvuttanut nekin voimat, joita en tiennyt edes olevan. Paitani oli märkä, jokainen liike sai hyytyneen veren repeämään. Kun kiipesin rinnettä, näin syvään kalliorailoon pudonneen peuran. Se retkotti kivikossa pää kääntyneenä väärään suuntaan.

Nauraa paljon juoksi nuotiolta kasvoilla hymy ja käsissä lihapalat. Sekä tapa juosta että innostunut ilme kertoivat hengen köyhyydestä.

Laiha käsi työnsi lihapalaa päin kasvoja.

– Syö, poika tyrskähti.

Mehukas naudanliha täytti suuni, pureskelin ja nielin pojan hihittäessä. Ahmin suuria paloja, pakotin voimalla kurkkuun juuttuvat kimpaleet alas.

– Mikä sinua naurattaa, kysyin suu täynnä mässäyttävältä pojalta.

Hän osoitti lihaani sormella, hekotus sylki lihapaloja nurmelle. Pojalta pääsi iloinen mölähdyks.

– Sinä syöt lehmää! Me muut saamme hevosenlihaa!

Pian jälkeenjäänyt poika valpastui nuotiolta kuuluviin huutoihin. Ne toistuivat jokaiselta nuotiolta.

– Päälliköt kokoontuvat! Tule!

Hivuttauduin sentti kerrallaan seisomaan kiveen nojaten. Liike sai vatsan haavat kyynelehtimään. Poika juoksi jo kohti valoa. Sata apassia oli kerääntynyt suureksi ringiksi, ringin keskellä neljä nuotiota.

Tulien edessä lepatti neljän miehen siluetti.

*

Intiaanasiamiesten toimiston ruokalan seinällä oli suuri teksti:

CHIRICAHUAT OVAT
IHMISKUNNAN BENGALINTIIKEREITÄ.
TOIMI SEN MUKAAN.

Tekstin alla kuvia San Carlosin vaarallisimmista asukkaista. Lista oli pitkä, kaikki uhaksi luokitellut eivät edes mahtuneet messin seinälle.

Esimieheni, luutnantti Britton Davisin, mukaan vaaratonta apassia ei ollut edes olemassa. Siitä syystä reservaatin esikunta piti tarkkaa kirjaa apassien hierarkiasta. Kirjanpito pyrki ennustamaan ja ennaltaehkäisemään levottomuuksia.

Se ei selvästikään onnistunut.

Luutnantti Davis oli jo hieman liikaa nähnyt mies, särkyneissä silmissä vain toive elää kaukana turhautumisen tuolla puolen. Davis näytti laihalta ja vanhalta.

Heti työsuhteeni alussa sain punkan viereen pinon paperia.

– Valtasuhteet vaihtuvat usein. Sotureita kuolee, päälliköt vaihtuvat, tai he muuttavat uuteen heimoon. Veljestä saattaa hetkessä tulla vihollinen. Mikään tässä ei ole pysyvää.

Nyt nypin havunneulasia ja hiekanjyviä vatsan vereslihasta.

Sata apassia istui tulien äärellä, neljä miestä seisoi heidän yllään. He olivat messin seinillä huutavien varolistojen kärjessä.

Vanhin heistä huusi istuvien yli.

– Geronimo suostuttelee meitä taas sotapolulle. Tämä on jo neljäs kerta!

Kuva seinällä kertoi puhujan olevan *Tsokanende*-päällikkö Vuori. Jotkut reservaatin asukkaat kutsuivat häntä nimellä Työntää jotain muuta jalkasi alle.

Vaimon haku oli päätynyt appiukon kuolemaan. Vielä silloin nuori mies käveli hakemaan vaimoa. Morsiamen isä ja veli kieläytyivät. Vuori puukotti molemmat hengiltä ja teki Gaziesta itselleen vaimon.

Päällikkö korotti ääntään.

– Sanoit valkosilmien hirttävän meidät. Minä en usko sinua. Kolme kertaa uskoin mutta enää en. Luulen että haluat vain tappaa lisää meksikolaisia.

Geronimon huuto oli poikki nariseva oksa.

– Tietenkin haluan eikä siinä ei ole mitään vikaa! Juoskaa takaisin reservaattiin paljastamaan vatsanne, minä juon tiswiniä ja metsästän!

Halukkaat haukahtelivat valokehän laidoilla.

Päällikkö Sekaantuu muiden asioihin laski kätensä Vuoren olalle.

– Me lähdemme takaisin reservaattiin. Tässä pelleilyssä ei ole mitään järkeä. Kukaan ei ole hirttämässä meitä.

Vedin henkeä helpotuksesta. Jos päälliköt tulivat järkiinsä, tämä painajainen voisi päättyä lyhyeen.

Vuori kohotti kätensä ja vaati hiljaisuutta.

– Humalainen vainoharha sai meidät tänne jo alun perin!
Lupasit tappa Davisin ja Lättänenän! Näin molemmat heistä
elossa! Lättänenä löytää meidät. Selvitä pääsi!

Vuori katseli valokehän takana seisovia sotureita.

– Geronimo on valehdellut kaikille!

Olin tavannut tämän Lättänenän vain kerran. Olin tosin eh-
tinyt kuulla jo paljon.

*

*Apassi Mickey-Free oli jo pitkän ajan havitellut Mimbrenö-heimon vara-
päällikön paikkaa. Lyhyet hihat tunsivat Lättänenän luonteen ja nimitti
luotetuksi miehekseni ansioituneen Ei luoteja jäljellä -nimisen soturin.*

*Lättänenä raivostui tappiosta ja liittoutui Davisin kanssa chirica-
huoiden selän takana. Iltaisin kielikello livahti pimeän jälkeen Da-
visin teltaan kertomaan päivällä kuulemiaan uutisia.*

*Davis palkitsi Lättänenän nimittämällä hänet kahdensadan
apassitiedustelijan johtajaksi.*

*Jatkuva katoilu herätti lopulta huomiota ja päällikkö Vuori ryh-
tyi seuraamaan tätä. Pian vasikka livahti Davisin teltaan. Sen illan
jälkeen päällikkö kieltäytyi puhumasta kummallekaan.*

*Se ei estänyt Lättänenää vakoilemasta uutta varapäällikköä ja
hän sai pian tietää tämän vaimon valmistavan salaa tiswiniä, apas-
sien maissiolutta. Sen valmistus ja juominen oli reservaatissa kiellet-
tyä vankeuden uhalla.*

*Lättänenä vei uutisen Davisille. Aliluutnantti päätti lähteä tar-
kistamaan asiaa välittömästi.*

*Ei luoteja jäljellä satureineen oli juomassa tiswiniä läheisellä rin-
teellä. Nähdessään Davisin lähestyvän he aikoivat tappa hänet. Pal-
jastumisen hintana oli joutua oikeuden eteen ja sitä kautta vankilaan.*

*Davis kuitenkin hairautui reitiltään nähdessään pullean kalk-
kunan läheisessä pensaikossa. Lintujahtiin lähteminen pelasti ali-
luutnantin hengen.*

Lättänenä kuuli tapauksesta ja juoksi jälleen kertomaan kaiken Davisille. Tuohtunut aliluutnantti saattoi varapäällikön oikeuden eteen. Ei luoteja jäljellä sai viisi vuotta kuritushuonetta Alcatrazin vankilassa.

Lättänenä oli tyytyväinen. Hän jopa ilkkui varapäällikön pojalle, että tämän isä oli kahlittu kiveen kaukaiselle saarelle.

Päälliköt raivostuivat Lättänenälle ja Davisille. He käskivät vaimojensa valmistaa tiswiniä koko heimolle, Davis ei voisi heittää heitä kaikkia vankilaan.

Tiswinin valmistuttua juominen alkoi. Se kesti päiviä ja ilmi-selvästi kulminoitui apassien joukkopakoon.

Minä mukana.

*

Sydämessä läikähti, Mickey-Free oli hengissä! Hän tunsi chirica-huoiden tavat sekä piilopaikat. Hän johti kahtasataa tiedustelijaa. Sekuntia myöhemmin maha muljahti kun päällikkö Vuori osoitti suoraan kohti minua.

– Lisäksi menit kännipäissäsi sieppaamaan intiaaniasiamiehen! Ehkä meidät hirtetään juuri siksi!

Geronimo nyökkäsi.

– Meillä on arvokas panttivanki. Se antaa meille edun neuvotteluissa.

Siihen asti vaitonainen *mimbreno*-päällikkö Lyhyet hihat puhui ensimmäisen kerran. Nuoren päällikön isä oli amerikan pahimmaksi intiaaniksi kutsuttu Punaiset hihat. Poika ei ollut tullut isäänsä, päällikkyys luovutettiin hänelle pelkästään verenperinnön kautta.

Lyhyiden hihojen päätös sai päälliköt hätkähtämään.

– Tehkää mitä haluatte, minun heimoni jää sotapolulle. Myös minä haluan juoda tiswiniä ja metsästää. Reservaatissa emme voi tehdä kumpaakaan. Minä haluan puhua Usenille, en valkosilmien jumalalle.

Irvistin pettymyksestä ja kirosin Lyhyitä hihoja. Poikapääl-
likkö keksi sitten kasvattaa itselleen selkärangan.

Kaksi heimoa katosi nuotoiden ympäriltä, Lyhyet hihat ja
Geronimo tuijottivat minua kuin syötävää. Käänsin selkäni ja
kävelin nöyrästi omalle paikalleni. Heikotus pakotti istumaan
alas, nojasin selkäni viileää kiveä vasten.

Tulet sammuiivat, palamaan jäi yksi nuotio. Hämärä niitty tyhje-
ni äänettömistä chiricahuoista, ne katosivat leiristä perhe kerrallaan.

Yksin ja äänettä kylmässä pimeydessä.

Olin kauhun vallassa.

*

Keskipäivä. Aurinko lämmitti hartioita, jalat rakoilla ja kohmeessa.

Raahautumisesta syntyneet haavat olivat keränneet yöllä pääl-
leen ohuen hyhmäkerroksen. Rukoilin jumalaa säästämään minut
tulehdukselta. Kaukana sivistyksestä se olisi kuolemantuomio.

Nauraa paljon vahti lapsia ja minua. Hiljainen poika käveli
selkäni takana kivääri sylissä. Olin silti helpottunut. Pääsin edes
hetkeksi pois villipetolauman leiristä, enkä osannut pelätä mur-
jottavaa tomppea.

Kuljimme laakson puronviertä neljän alastoman lapsen pe-
rässä. Kolme tyttöä ja poika. Pienokaiset jahtasivat villikanoja.
Seurasin lapsia satulalaukut olalla.

– Miksi murjotat, kysyin kääntymättä.

Kuulin sylkäisyn.

– Muilla ikäisilläni on jo soturinimi. ”Nopea tappaja”, ”Hyök-
käävä karhu” ja minä olen vain Nauraa paljon.

Lapset juoksivat kohti villikanaparvea ja säikäyttivät sen len-
toon. Pian parvi laskeutui ruohikkoon, lapset juoksivat perässä.

Aamulla ne olivat lentäneet kauemmas.

– Muut miehet ovat metsällä. Minä saan olla lapsenvahti. Mi-
nusta ei tule koskaan soturia.

En vastannut mitään.

Leirin pääluku oli noin kolmekymmentä ja heitä johti koke-maton poikapäällikkö Lyhyet hihat. Sotilaista, jotka surmaisivat meidät, tulisi sankareita. Suuntaa heille näyttäisi Lättänenä ja kaksisataa jäljittäjää.

Kuollut hevoslauma vuoren juurella oli enemmän kuin pelkkä vihje.

– Miten Geronimo aikoo saada neuvottelut aikaan?

Nauraa paljon hörähti.

– Me aiheutamme hävitystä ja sekasortoa. Poltamme maatilat, ryöstämme kylät ja tapamme kaikki eläimet. Jätämme jälkeemme silvottuja ruumiita. Kyllä he vielä neuvottelevat.

Kanaparvi kahahti lasten edellä mäntyrajaan.

Vilkaisin puroa. Rauhallisia kaloja kirkkaassa ja matalassa ve-
dessä. Ehkä taimenia.

– Hei katso! Tuolla on kalaa! Unohdetaan nuo villikanat ja pyydystetään näitä.

Nauraa paljon pysähtyi ja katsoi minua silmät ammollaan.

– Hullu! Ei kalaa syödä! Se on käärmeen ja sammakon serkku!

Poika vilkaisi lapsia ja viittasi jatkamaan matkaa.

– Metsä on täynnä kunnan ruokaa! Peuraa, hirveä, karhua!
Me voisimme syödä karhua ja sinä haluat kalaa.

Vihdoinkin villikanat väsyivät. Nousimme lasten perässä loi-
vaa rinnettä, linnut pyrähtelivät edemmäs puurajaa pitkin.

Nauraa paljon katsoi vilpittömin silmin.

– Intiaani valkosilmien vaatteissa... Mistä sinä tulet?

Ratsuväki oli löytänyt minut tuhoutuneesta Hopi-intiaanien
kylästä. Olin vain nelivuotias ja ainoa eloonjäänyt. Onnekseni
valkoinen akateemikkopariskunta päätti adoptoida minut.

Kasvattiäitini oli lehtori, kasvatti-isäni taas maineikas antro-
pologi. Benjamin Prescott oli myös intohimoinen frenologi. Isä mit-
tasi kalloni kuukausittain ja teki muistiinpanoja kirjaansa varten.

– Kasvatti-isäni tutkii eri heimoja, tyydyin sanomaan.

Nauraa paljon hihitti.

– Tutkii heimoja? Aravaipat syövät meskaliinikaktusta ja neidit ovat sotaissimpia. Mitä tutkimista siinä on?

Viimein linnut olivat liian väsyneitä lentämään, ne vain istuivat paikoillaan lasten lähestyessä.

– Vie satulalaukut lapsille, Nauraa paljon käski.

Kiirehdin laukkuja lasten luo, kun he jo taittoivat ensimmäisiltä linnuilta niskat nurin. Mukulat latoivat kanat satulalaukkuun ja tappoivat niitä lisää.

Nauraa paljon katsoi minua.

– Missä oikeat vanhempasi ovat?

He ovat kuolleet.

Poika nyökkäsi.

– Mihin he kuolivat?

– Apasseihin.

Olimme lähteneet liikkeelle aamulla ja päivä oli kääntymässä kohti iltaa. Silti lapsilauma juoksi nauraen pitkin jyrkkiä rinteitä. Myös Nauraa paljon käveli hihitellen ja kevyellä askeleella. Ainoastaan minä olin turta uupumuksesta.

Lähestyimme leiriä, kaukaisuudessa neljä pientä nuotiota puhkoi hämärää. Kävelimme lapsikatraan perässä hiljaisina.

– Sinähän ymmärrät heidän tulevan peräänne, totesin.

Poika tyrskähti.

– Eipäs tule! Soturit katkaisivat lennätinlinjat monesta kohtaa!

Pojan hihitys säesti musertavia uutisia.

– Soturit sitoivat langat yhteen nahkapunoksilla.

Kestäisi kauan löytää ja korjata ne kaikki. Esimieheni ei lähtisi jahtaamaan chiricahuoita ilman mittavia apuvoimia.

Ilman lennätintä apua ei saapuisi vielä pitkään aikaan.

Noita ja soturi

Miehet sitoivat peurannahkoja kehyksiin kuivumaan ja naiset leikkasivat lihaa paloiksi.

Nuotiot loimusivat, myös meidän. Paljon paistettavaa lihaa. Lapset juoksivat äitiensä luokse riemusta kiljuen. Nauraa paljon viittasi kohti kahta naista.

– Tule, viedään kanat heille.

Lähestyimme mustaan kaapuun pukeutunutta koukkuselkää ja pitkää, valkoihoista naista. Hidastin askeleita.

– Kuka tuo valkoihoinen on, kysyin.

– Tähkä. Varastettu lapsi.

Mustamekkoinen vanhus näytti kammottavalta. Kolme syvää uraa kulki kasvojen poikki. Yksi viilto oli vienyt silmän, toinen jättänyt kaljun uran valkoisiin hiuksiin. Arvet näyttivät vanhoilta kuin aika.

Naiset keskeyttivät lihan leikkaamisen. Nauraa paljon nyökkäsi vanhukselle.

– Tervehdi Karhunaista. Hän on mahtava shamaani ja noita.

Kumarsin vanhukselle ja ojensin tälle satulalaukun. Arpi-naama antoi tuskin havaittavan nyökkäyksen. Ruhjottujen kasvojen ainoassa silmässä oli maitokalvo.

Nauraa paljon ojensi omansa Tähkälle. Vaaleaveriköllä roikui sätkä suupielessä.

– Sinä tupakoit, vaikka et ole vaimo tai äiti. Oletko soturi?

Vaaleaverikkö vilkaisi satulalaukkuun ja puuskahti savua.

– Olen.

Naisen ikää oli vaikea arvioida. Kasvojen poikki kulki vaaleanpunainen, tuskin näkyvä arpi. Ehkä ratsuväen sapeli. Ehkä apassin puukko. Palovamma vasemman käden kyynärvarressa. Päivetyt teki silmistä jäätä.

Nauraa paljon hymyili leveästi.

– Niin arvelinkin!

Tähkä siirsi katseensa minuun. Ilme oli täynnä halveksuntaa.

– Sinä olet Intiaani valkosilmien vaatteissa.

Katsoin harmaisiin silmiin. Ei hän pitkä ollut, apassit olivat vain lyhyitä.

– Ja sinä olet valkosilmä intiaanien vaatteissa.

Nauraa paljon kiskaisi minua olkapäästä, teurastuspuukko vilahti kasvojeni editse.

Nuorukainen astui väliimme ja mölisi apassia. Tähkä huusi espanjaksi kaikella raivolla.

– Hän on käärme! Asiamiehet eivät anna meidän metsästää ja varastavat ruokamme! He myyvät huopamme! Me näemme nälkää kun he lihovat!

Nainen sylkäisi maahan puukko nyrkissä ja tuijotti suoraan silmiin.

– Sinun työsi on auttaa meitä, mutta saamme vain luteisia huopia ja mätää jauhoja!

Paksut palmikot heilahtivat kohti poikaa.

– Ja sinä! Sinä tuot meille lasten riistaa! Milloin sinä vähämieli kasvat mieheksi?

Karhunainen puuttui keskusteluun lyhyellä lauseella. Tähkä hätkähti ja kivahti vanhukselle apassiksi.

Nauraa paljon tyrkki minua pois naisten luota. Kävelin kohti nuotiopaikkaa tönäisyjen saattelemana ja olan yli vilkuillen.

Unisilla kasvoilla vilisi kymmeniä ilmeitä.

– Hullu! Älä koskaan puhu naiselle noin kun hänellä on puukko kädessä!

Puhalsin posket tyhjiksi.

– Kirottu sekopää!

Poika hörötti.

– Niin kaikki naiset ovat!

Katsoin nuorukaista kiitollisena. Osuessaan veitsi olisi tehnyt pahaa jälkeä.

– Miten osasit tönäistä minua?

– Jos puhut noin, sinua lyödään puukolla. Tunnen apassinaiset. He kasvattivat minut.

Hivuttauduin istumaan nuotion ääreen. Olin uuvuksissa päivän kävelystä. Tarrasin vesileiliin, Nauraa paljon kyni metsäkanaa ja heitteli sulkia liekkeihin. Siristin silmiä savusta.

– Mitä sille vanhukselle, Karhunaiselle, on tapahtunut?

Nauraa paljon kertoi.

Vasta naimaluvan saaneena Karhunainen lähti muulillaan etsimään marjoja ja yrttejä tiswiniä varten. Mukana kulki perheen koira. Hyvä herukkapaiikka löytyi männikön kupeesta.

Raivostunut harmaakarhu hyökkäsi metsän suojista naisen kimppuun. Suuri tassu löi nahat irti kallosta. Tyttö tarrasi puukoon ja surmasi karhun sokkona ja ilman kasvoja.

Tyttö olisi kuollut, elleivät eläimet olisi lähteneet hälyttämään väkeä paikalle. Koira ja muuli pakenivat suorinta tietä leiriin haukkumaan ja hirnumaan. Vauhkot eläimet johdattivat *Be-donko-he-shamaanin* turmapaikalle.

Shamaani pelasti naisen hengen ja ompeli kasvot takaisin paikalleen. Karhu löytyi seuraavana päivänä metsästä kuiviin valuneena.

Silloin tyttö sai suuren rohdon. Harmaakarhun voima siirtyi häneen. Hänestä tuli Karhunainen, suuri shamaani.

Hänellä on vain yksi sokea silmä joka näkee kaiken. Jokainen päällikkö kuuntelee häntä.

ROMAANI AMERIKAN HISTORIAN VIIMEISESTÄ SUURESTA INTIAANISODASTA.

Toukokuussa 1885 pahamaineinen apassijohtaja Geronimo karkaa sadan heimoveljensä kanssa San Carlosin intiaanireservaatista. Mitta on tullut täyteen. Apassit kieltäytyvät hyväksymästä Yhdysvaltain hallintaoikeutta maihinsa.

Pitkien ja veristen taistelujen jälkeen apassit päättävät antautua. Eivät hävittyään valkoihoisille, vaan koska heidän tuli ikävä perheitään.

Seppo Lampelan historiallinen romaani on mieltä avartava kertomus myyttisestä Geronimosta (1829–1909), joka johti viimeisiä merkittäviä alkuperäiskansojen joukkoja Pohjois-Amerikassa.

”Apassit ovat kahdella jalalla kulkevia bengalintiikereitä.”
Prikaatinkenraali George Crook

SEPPO LAMPELAN vaiherikas elämä ja pitkä ura räppärinä ovat koulineet tekstiin rikkaan ilmaisen. *Geronimo* on hänen kolmas romaaninsa.

JOHNNY <i>Kniga</i>	
www.johnnykniga.fi	84.2 978-951-0-46881-4

Kansi: Sami Saramäki